

עימד : חגי לב- מעלות

הגדרת המצווה

שלא לשבור עצם מכל עצמות הפסח

שנאמר: "ועצם לא תשברו בו" [שמות י"ב, מ"ו].

משרשי המצווה

^ **לזכור ניסי מצרים**, כמו שכתבנו באחרות [=מצוות אחרות].

וגם [מצווה זו] **זה** גזעו מן השורש הנזכר,

שאין כבוד לבני מלכים ויועצי ארץ לגרר העצמות ולשברם ככלבים,

לא יאות לעשות ככה כי אם לעניי העם הרעבים.

ועל כן בתחלת בואנו להיות סגולת כל העמים, ממלכת כהנים ועם קדוש,

ובכל שנה ושנה באותו הזמן,

ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו לה באותה שעה.

ומתוך המעשה והדמיון שאנחנו עושין, נקבע בנפשותינו הדבר לעולם !

ואל תחשוב בני לתפוש (=לשאול) על דברי ולומר:

"ולמה זה יצוה אותנו השם יתברך לעשות כל אלה לזכרון אותו הנס,

והלא בזכרון אחד יעלה הדבר במחשבתנו ולא ישכח מפי זרענו?"

כי לא מחכמה תתפשני על זה, ומחשבת הנער ישיאך לדבר כן.

ועתה בני אם בינה שמעה זאת, והטה אזנך ושמע, **אלמדך להועיל בתורה ובמצוות:**

דע, כי האדם נפעל כפי פעולותיו (=אחרי המעשים נמשכים הלבבות).

ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה בהם, אם טוב ואם רע.

ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום,
אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים,
מיד ינטה אל הטוב, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות!

ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור, ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצוות,
אם אולי יעסוק תמיד בדברים של דופי, כאילו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה,
באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותו אומנות ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור,
כי ידוע הדבר ואמת שכל אדם נפעל כפי פעולותיו, כמו שאמרנו.

ועל כן אמרו חכמים ז"ל:

"רצה המקום לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות" [מנחות דף מ"ג ע"ב].

כדי להתפיס בהן כל מחשבותינו ולהיות בהן כל עסקינו, להטיב לנו באחריתנו,
כי מתוך הפעולות הטובות אנחנו נפעלים להיות טובים וזוכים לחיי עד.

ורמזו ז"ל על זה באמנם :

"כל מי שיש לו מזוזה בפתחו וציצית בבגדו ותפלין בראשו מובטח לו שלא יחטא" [שם],
לפי שאלו מצות תמידיות ונפעל בהן תמיד.

לכן אתה, ראה גם ראה מה מלאכתך ועסקיך כי אחריהם תמשך ואתה לא תמשכם.
ואל יבטיחך יצרך לומר:
"אחרי היות לבי שלם ותמים באמונת א-להים,
מה הפסד יש כי אתענג לפעמים בתענוגי אנשים לשבת בשווקים וברחובות, להתלוצץ עם הלצים ולדבר צחות,
וכיוצא באלו הדברים שאין מביאין עליהם אשמות וחטאות,
הלא גם לי לבב כמוהם, קטני עבה ממתניהם, ומדוע ימשכוני הם אחריהם...?!"
אל בני, השמר מפניהם פן תלכד ברשתם, רבים שתו מתוך כך כוס תרעלתם, ואתה את נפשך תציל.

ואחר דעתך זה, אל יקשה עליך מעתה ריבוי המצוות בענין זכירת ניסי מצרים,
שהן עמוד גדול בתורתנו, כי ברבות עסקינו בהם נתפעל אל הדבר, כמו שאמרנו.

דיני המצוה

כגון : שובר עצם ממנו אפילו אחר זמן אכילתו,

ודין אם יש כזית בשר עליו מה דינו,

ודין הסחוסים וגידים הרכים שסופן להתקשות,

ויתר פרטיה, מבוארים בפסחים [דף פ"ד ע"א ואילך].

ונוהגת בזכרים ונקבות, בזמן הבית .

ועובר עליה ושובר עצם בפסח טהור - לוקה.